

*ტრანსსასაზღვრო
ვაჭრობა - იმპორტის და
ექსპორტის წესები
თურქეთში*

იბრაჰიმ ეტემ ერტენი
EMRA

2015 წლის ნოემბერი
თბილისი

- ელექტროენერგიის იმპორტთან და/ან ექსპორტთან დაკავშირებული პრინციპები და პროცედურები, ისევე როგორც ტრანსსასაზღვრო ვაჭრობისას სიმძლავრეების გადანაწილების და გამოყენების პრინციპები და პროცედურები გაწერილია ელექტროენერგიის ბაზრის საიმპორტო და საექსპორტო რეგულაციებში
- რეგულაციების პირველი ვერსია - 04.09.2002
- შეიცვალა ახალი ვერსიით - 17.05.2014
- უკანასკნელი შესწორებები - 28.12.2014

- რეგულაციებში შევიდა CAO-ს განხორციელებისვის აუცილებელი ცვლილებები
- CAO-ს დოკუმენტები ანაცვლებენ სინქრონული პარალელური ხაზების ექსპლუატაციის „პროცედურებს და პრინციპებს“.
- ცვლილებები განხორციელებულია ელექტროენერგიის ბაზრის შესახებ კანონის მე-8 მუხლის შესაბამისად, რომელიც TEİAŞ-ს აძლევს საერთაშორისო ორგანიზაციებში (მაგალითოდ CAO-ში) გაწევრიანების უფლებას.

ელექტროენერგიის იმპორტი და/ან ექსპორტი ისეთი ქვეყნებიდან და/ან ქვეყნებში, რომლებიც აკმაყოფილებენ საერთაშორისო კავშირების მოთხოვნებს, შეიძლება განხორციელდეს შემდეგი ორგანიზაციების მიერ:

- მიწოდების ლიცენზიატი კერძო კომპანიები;
- ელექტროენერგიით ვაჭრობის სახელმწიფო კომპანია (TETAŞ)
- გენერაციის კომპანიები (მხოლოდ ექსპორტი)

ოპერირების მეთოდი	მიმართულება
სინქრონული პარალელური	იმპორტ-ექსპორტი
ასინქრონული პარალელური (მუდმივი დენი)	იმპორტ-ექსპორტი
იზოლირებული რეგიონი	იმპორტ(*)-ექსპორტი
ბლოკების ჩართვა	იმპორტ-ექსპორტი

(*) მხოლოდ სასაზღვრო რეგიონებში და დროებით, სამინისტროს ნებართვით

- 2010 წლის 18 სექტემბერი, არაკომერციული ოპერაციები.
- 2011 წლის 2 ივნისი, საცდელი სინქრონული ოპერაციები.
- 2013 წლის 4 სექტემბერი, ENTSO-E-მ განაცხადა საცდელი ოპერაციების წარმატების შესახებ და დაამტკიცა შემდგომი ქმედებები მუდმივი სინქრონული პარალელური მუშაობისთვის.
- 2015 წლის აპრილი, თურქეთმა და ENTSO-E-მ 10 წლიანი „გრძელვადიანი ხელშეკრულება“ გააფორმეს

- ღია აუქციონი სინქრონული დამაკავშირებელი ხაზებისთვის
 - SEE CAO აუქციონი თურქეთი-საბერძნეთისთვის seecao.com/
 - TEİAŞ-ის T-CAT სააუქციონო პლატფორმა თურქეთი-ბულგარეთისთვის tcat.teias.gov.tr/
 - § ამ განაწილების შესაბამისად მომწოდებლების ლიცენზიების შესწორება საჭირო არ არის.
- სხვა არასინქრონული შემაერთებული ხაზებისთვის
 - TEİAŞ-ის მიერ აუქციონზე გატანილი სი, ძლავრის წილი დამოკიდებულია TEİAŞ-სა და სხვა ქვეყნის ოპერატორს შორის გაფორმებულ ხელშეკრულებაზე

- მომართვა კომპანიის მხრიდან
- თუ მარეგულირებელს მიეწოდება ყველა საჭირო დოკუმენტი, მარეგულირებელი განიხილავს შემდეგი ორგანოების მოსაზრებას:
 - სამინისტრო (პოლიტიკური ან ენერგობალანსი, და ა.შ.)
 - სისტემის ოპერატორის (TEİAŞ) ტექნიკური მოსაზრებები
- თუ ორივეს მოსაზრება პოზიტიურია
- განაცხადი; ქვეყნდება ვებგვერდზე მარეგულირებელი ორგანოს (EMRA) მიერ 15 დღით;
- ანუ, სხვა პოტენციურ კომპანიებს შეუძლიათ მიმართონ მარეგულირებელს იგივე შემაერთებელი ხაზის გამოყენების მოთხოვნით.

- თუკი განსაზღვრულ პერიოდში შემოდის სხვა მისაღები განაცხადებიც
- ყველა მისაღები განაცხადი გადაეგზავნება ოპერატორს (TEİAŞ) აუქციონისთვის
- რეგულაციების შესაბამისად, სისტემის ოპერატორი ვალდებულია დაასრულოს აუქციონი 45 დღეში
- ოპერატორი ატყობინებს EMRA-ს კომპანიების და მათზე გადანაწილებული სიმძლავრეების შესახებ
- კომპანიამ ხელი უნდა მოაწეროს შემაკავშირებელი ხაზის გამოყენების ხელშეკრულებას TEİAŞ-თან
- EMRA-ს შესაბამისი ცვლილებები შეაქვს თავის ლიცენზიებში

- საქართველოს და თურქეთს ორი ხაზი აკავშირებს. ერთ-ერთი მათგანია 220 კვ ჰოფა-ბათუმი. ხაზი გამოიყენება საქართველოდან თურქეთში იზოლირებული რეგიონის რეჟიმში ენერგიის იმპორტისათვის
- მეორე არის 400 კვ ხაზი ახალციხე-ბორჩქა, მუდმივი დენის ჩანართით საქართველოს მხარეს. ეს ხაზი ასინქრონულ პარალელურ რეჟიმში მუშაობს.
- ტრანსსასაზღვრო ვაჭრობის შესახებ ხელშეკრულების და ურთიერთკავშირის ოპერირების ხელშეკრულების დებულებების შესაბამისად, სიმძლავრეების განაწილებას ექსპორტიორი ახდენს.
- დაგეგმილია ახალი 154 კვ ხაზის (ბათუმი-მურატლი) მშენებლობა საქართველოს მხარეს განლაგებულ მუდმივი დენის ჩანართთან ერთად.

- საქართველოსა და თურქეთს შორის ელექტროენერგიით ვაჭრობის შესახებ ხელშეკრულების თანახმად, სიმძლავრეებს ექსპორტიორი ქვეყანა ანაწილებს (ძირითადად საქართველო)
- სიმძლავრეებს საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა (GSE) ანაწილებს
- GSE ატყობინებს TEİAŞ-ს განაწილების შედეგებს
- მომწოდებლების ლიცენზიებში შესაბამისი შესწორებები შედის.

- არასინქრონული სიმძლავრეების განაწილების წესების გადახედვაა არის საჭირო.
 - ნასყიდობის ხელშეკრულების ან განზრახვის შესახებ წერილის წარდგენის მოთხოვნა შეიძლება გაუქმდეს
 - შესაძლოა ტრანსსასაზღვრო სიმძლავრეების მეორადი ბაზრის შექმნა
- საჭიროა თურქეთისა და საქართველოს დამაკავშირებელი მუდმივი დენის ხაზის უფრო მეტად გამოყენება
 - ლიცენზიის ცვლილების შესახებ მოთხოვნა უბდა გაუქმდეს
 - ერთი დღით ადრე ბაზრის ოპტიმიზაცია

- შესაძლებლობათა ფართო სპექტრი:
 - კოორდინირებული აუქციონები
 - PX კვანძი
 - ნაგულისხმევი მოდელი / ბაზრების შეწყვილება

მადლობა
ierten@epdk.org.tr

